

Intressivertailu Kaivoslakityöryhmä 11.11.2021

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

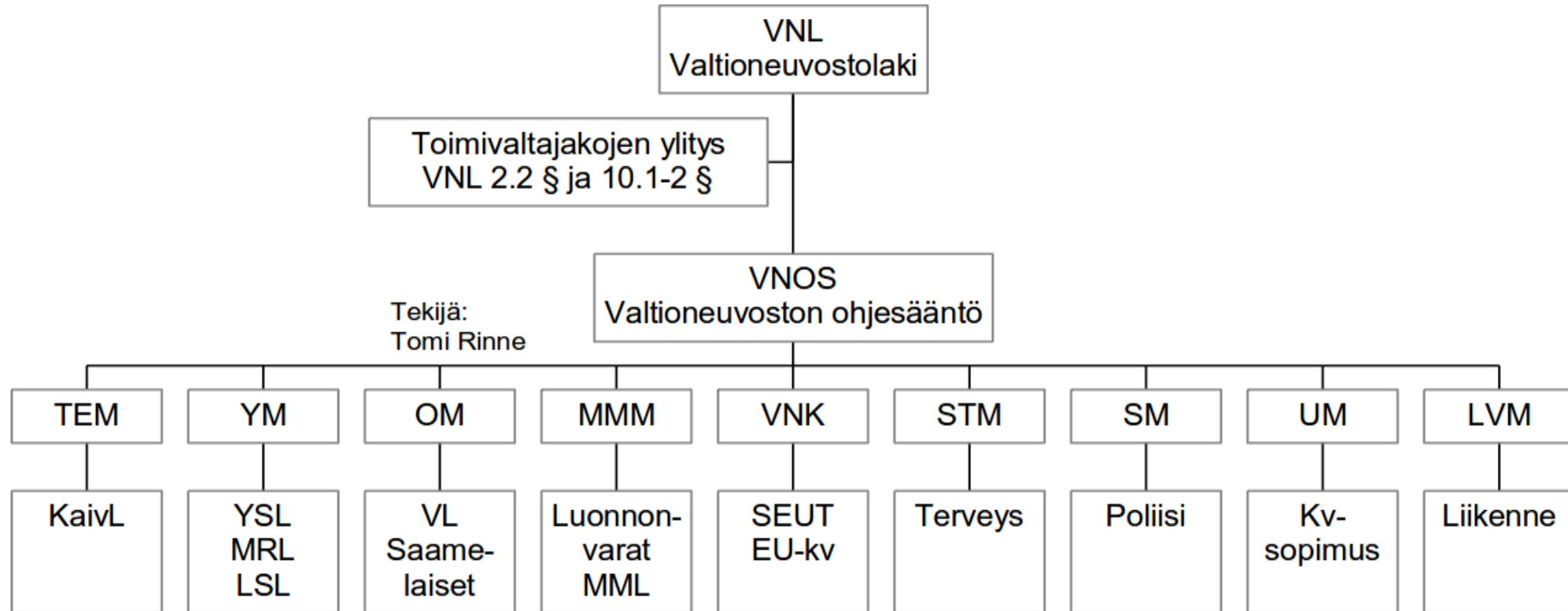
Tomi Rinne, Erkki Hollo, Aimo Guttorm, Heikki Savikko, Pekka Tuomela, Tommi Kauppila, Joonas Hokkanen
Intressivertailuselvityksen esittely – Kaivoslakityöryhmä sidosryhmineen

Intressivertailun laajuus ja laatu

- Laajuus ja laatu – *kaivoslain soveltamisalalla*
 - selvitys koskee vain kaivoslain säädöstoimivaltaa ja soveltamisalaa – toimeksianto + OHRV
 - Selvityksestä erillinen kaivoslakiuudistus vireillä TEM:ssä – samankaltaisia teemoja
 - YSL, VL, VHL omilla soveltamisaloillaan, *LSL-läpäisyvaatimus* huomioon kaikilla tasoilla
- Yleinen oikeustaju v. juridiset faktat? Nykyisen kaivoslain nojalla ei ole perustettu kaivosta
- Intressivertailu säädöstasolla v. soveltamistasolla
- Intressivertailussa arvioitavat vaiheet
 - varaus, malminetsintälupa, kaavoitus ja YVA, kaivoslupa, kaivosalue-lunastuslupa
- Intressivertailun (kaavanjälkeisiä) periaatteita
 - VL-periaatteiden yhteensopivuus, intressit huomioon samanaikaisesti, jotta voi vertailla
 - vertailun periaatteiden yhteensopivuus mm. poikkeamismenettelyihin

Säädöstoimivalta ja soveltamisalat

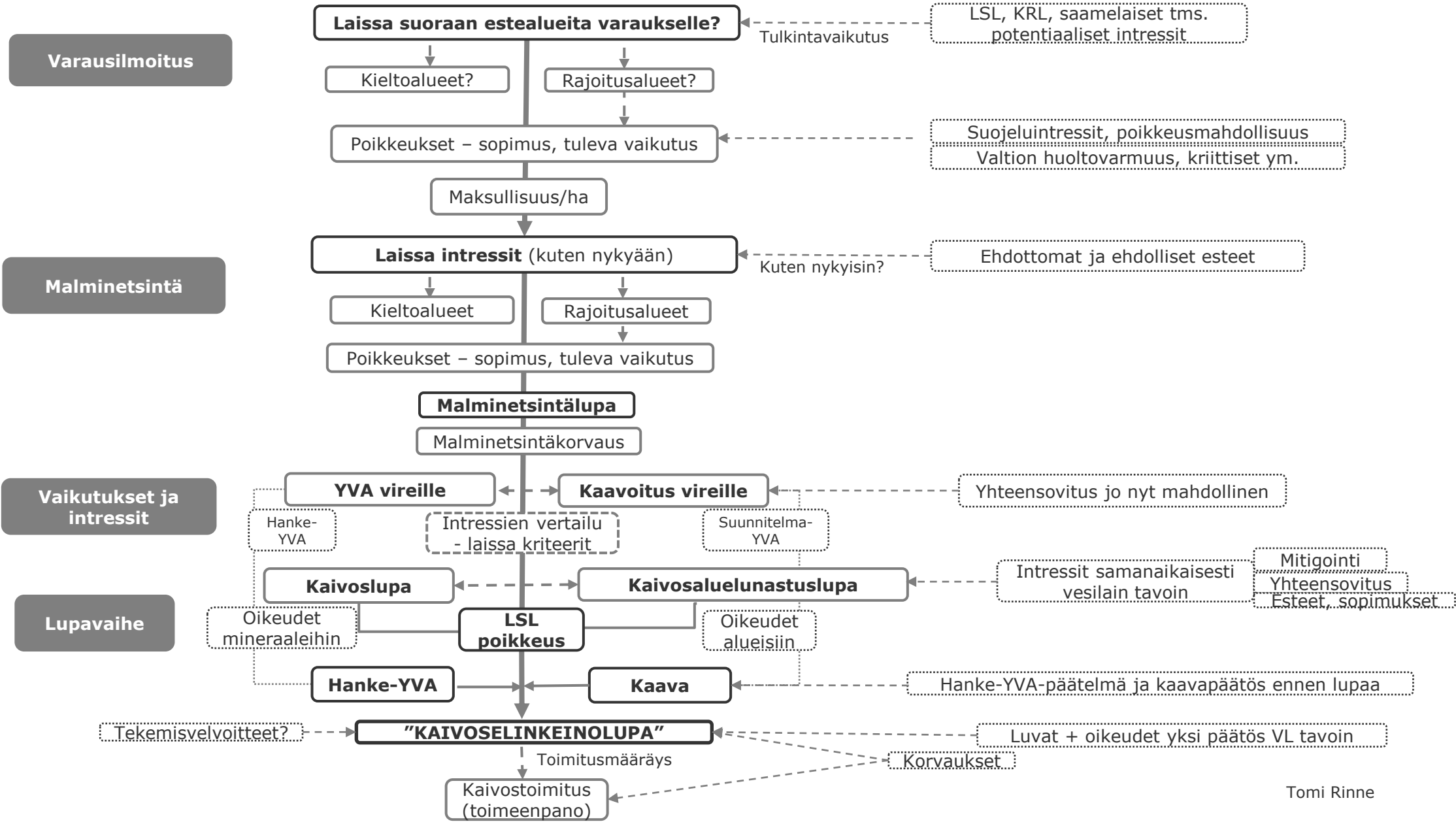
Ministeriöiden toimivaltajako

Intressivertailun tarkastelu soveltamistasolla

1. Varausilmoitus – maksullisuus, aika (24->12 kk) + estealueet? = *lainsäädäntötasolla*
2. Malminetsintä – maanomistajan (2/3) lupa jatkolle? Intressivertailun tarve jatkoluovassa?
3. Vaikutuksien ja intressien selvittäminen (huom. kestävyyskriteerit)
 - Malminetsinnän tiedot
 - YVA-menettely (ympäristövaikutus), lupaselvitykset, taloudelliset vaikutukset
 - Kaavaselvitykset MRL/KRL
4. Kaivoshankkeen päätöksentekovaiheen intressit
 - Ehdottomat ja ehdolliset esteet – riippuu vaikutuksista ja vaihtoehtoista (ei vastaintressien punnintaa)
 - Kaivoslain soveltamisalalla intressien asettaminen samalle tasolle – muuten ei voi punnita (vrt. VL)
 - Kaivos- ja kaivosalue-lunastuslupa samaan päätökseen (vrt. VL)
 - LSL-poikkeus kaavaan ja lupapäätökseen yhdellä kerralla – ei kaivoslain soveltamisalaa

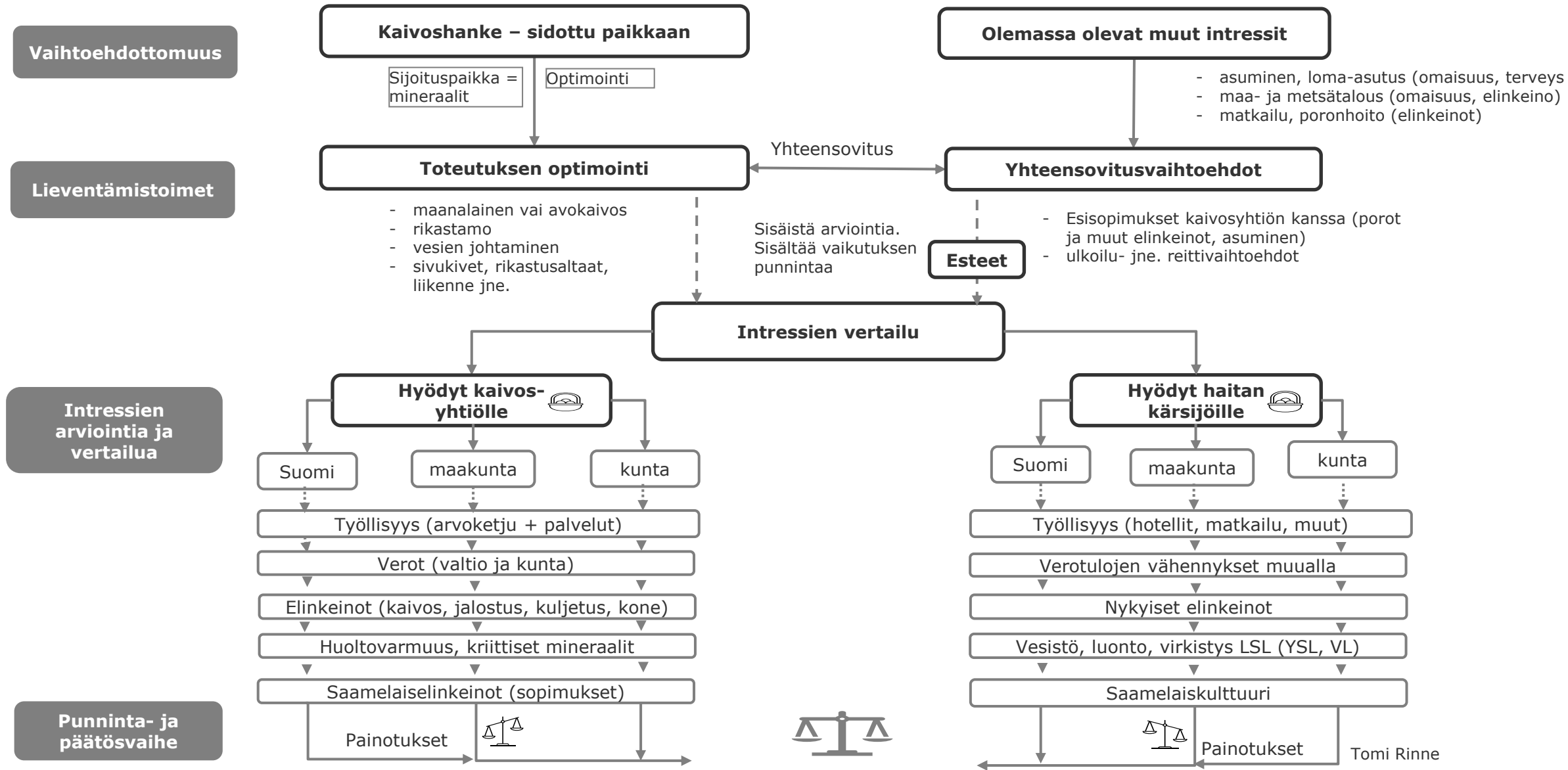
Intressivertailun tasojen periaatekaavio *kaivoslain* soveltamisalalla

Intressien sisältö ja painotus?

- Varausilmoituksessa ja malminetsintäluvassa ehdottomat ja ehdolliset esteet
- Lupa- eli hankkeen päätöksentekovaiheen intressit kaivoslain soveltamisalalla
 - Ehdottomat ja ehdolliset esteet (ei vastaintressien punnintaa)
 - Laissa hankkeen ja sen vastapuolien suojeltavat edut (kollisio) ja painotus (punnintasäännöt)
 - Yleinen ja yksityinen etu kollision eri puolilla? Yksityinen väistyy
 - Sovitus LSL-poikkeuksen intressivertailuun (ainoa VE, mitigointi, yleisen edun kannalta pakottava syy)
 - Yhteensovitus yleiseen ja yksityiseen tarpeeseen? Nimeämätön joukko
- Esimerkkejä kaivoksen vastapuolen intressistä
 - Luontomatkailu, matkailuelinkeinokeskittymä, maatalouselinkeinon kehittäminen – vrt. kaava
- Esimerkkejä kaivoksen intresseistä
 - Työllisyys, aluetalous eri tasoilla, huoltovarmuus – yleinen+vrt. C-72/83 Campus SEUT36, GATT XX(g)
 - Kriittiset jne. mineraalit, huoltovarmuus (turvallisuus), varmuusvarastot, hinta?

Intressivertailun vaiheiden periaaterakenne *kaivoslain* soveltamisalalla

Intressien sisältö ja painotus – puolto- ja vastaintressit (“korit”)

- Nykytilanteessa hyödyt vasta viimeisellä alimmalla tasossa (haitat jo arvioitu):
 - “Yleisen tarpeen vaatimus *erityisesti* kaivoshankkeen paikallis- ja aluetaloudellisten sekä työllisyysvaikutusten ja yhteiskunnan raaka-ainehuollon tarpeen perusteella.”
- Hyötyjen luettelo (kaivoslaki)
 - Aluetalouteen lasketaan arvoketjut laajemmin – jalostusasteen kasvu ja arvonlisä Suomessa
 - Verotulot ja vienti, jalostusasteen ja arvonlisän kasvu
 - Välitön ja välillinen työllistävä vaikutus arvoketjussa (asiantuntijat ja muu työ) – myös sosiaalinen
 - Raaka-ainehuolto (huoltovarmuus, kriittiset mineraalit) –SEUT 36 ja GATT artiklan XX (g)
- Vastahyötyjen luettelo (kaivoslaki) – mitigoinnin jälkeen
 - Malminetsintäesteitä varauksiin – tarkempi arviointi, haitalliset mielikuvat, LSL-esteitä?
 - Omaisuus ja ikimuistoinen nautinta – sopimusvapaus VL tavoin
 - Maanomistajat, käyttö- ja irrottamisoikeuksien haltijat, omaisuuteen liitännäiset elinkeinot
 - Ikimuistoiseen nautintaoikeuteen (ei ns. erityinen oikeus) perustuvat perinteiset saamelaiselinkeinot
 - Jokamiehen oikeuksiin liittyvät elinkeinot (matkailu), goodwill-arvo?

Intressien sisältö ja painotus –intressien painotukset ja punninta

- Kuinka hyötyjä painotetaan etujen kollisiossa?
 - Yhteiskunta voi ohjausvalinnoilla vaikuttaa hyötyihin
 - Yhteiskunnan taloudelliset ja sosiaaliset hyödyt
 - Yhteiskunnan raaka-ainehuolto – perinteinen suvereniteetti, yleinen turvallisuus, jatkojalostusaste
- Kuinka haittoja painotetaan etujen kollisiossa? – sovitut haitat haittakorissa?
 - Esteet ylitetty ennen vertailua, sopimusten tai poikkeuspäätösten mukaisesti ehkä kompensoitu
 - Yleiselle ja yksityiselle edulle aiheutuvien haittojen laskenta? Laskennallinen kompensointikustannus?
- Ilmasto ja biodiversiteetti – ei suoraan kaivoslain soveltamisalalla vaan kestävyyskriteerit
 - Globaali kysyntä ja vaikutus – vai taakanjako?
- Yleistä etu turvaavia velvoitteita lupaan VL tavoin? Vaikutus korvauksiin VL tavoin?

Intressejä vertailevat viranomaiset

1. Intressien alueellinen laajuus

- Hyödyt ovat paikallisia, maakunnallisia ja valtakunnallisia
- Haitat ovat paikallisia, joskus alueellisia (matkailu, huom. vesistö: eri lainsäädäntö)
- Toimivallan pitäisi kattaa kaikki alueelliset tasot
 - Kunnallinen on suppea intressipiiri, kilpailuoikeus ja perusoikeudet tarkoituksenmukaisuusharkintaan?
 - VN luonteva (kaivosaluelunastuslupa, Natura-poikkeusintressi, VK alueidenkäyttö, erämaalaki jne.), TEM?
 - Tukes? Julkisuudessa vastustus, johtuu lakisääteisistä tehtävistä – vrt. AVI (VL lunastuksia)

2. Intressien asiallinen laajuus

- Kaivoslain soveltamisalalla Tukes malminetsintä- ja kaivosasioissa, jos ei VN päätöstarvetta
- VN, jos edellyttää muutenkin VN päätöstä? – myös jos joskus soveltamisala laajenee yhteen kaikki lait sisältävään päätökseen (kaivoslaki, YSL, VL, VHL-poikkeus, jne.)

3. Mikä merkitys, jos kaavoittaja passiivinen? Ei itsehallinnon demokraattista päätöksentekoa